

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articlii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru se-care publicare.

„Telegraful Român”

Întră la 1 Ianuarie 1881 în anul al XXIX al existenței sale, credincios programei sale cu care a intrat în anul 1853 în arena luptei. La 1867 i s'a mărit formatul și acum de trei ani încoace apare, pe lângă prețul de mai înainte, de trei ori pe săptămână.

Basată pe trecutul și pe înlesnirile care a făcut cetitorilor, Editura acestui ziaru își permite a invita la

prenumerațiune

și pe anul următoriu 1881 pe lângă condițiunile ce sînt arătate în fruntea ziarului.

Acei p. t. domni, cari doresc a-și înnoi prenumerațiunea, precum și acei ce vor voi a intra în numărul prenumeraților noștri, sînt poftiți a grăbi din vreme cu trimiteria prețului de prenumerațiune până la 1 Ianuarie 1881 st. v., pentru ca Editura să se scie orienta cu tipărirea esemplarelor.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire prin asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerațiunii, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime să fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Pe credit „Telegraful Român” nu se espedează ni-

meniu.

Editura „Telegrafului Român.”

* O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fișii de adresă dela abonamentul ultim.

FOIȚA.

Ioșif Hodoșiu.

Ca fulgerul de iute s'întinde trista veste Dela Carpați la mare, la Dunăre, la Prut, C'al potrii luceafăr Hodoșiu vai! nu mai este Martirul Națiunii din lume a dispărut!

O! Frați din toate anghiri, Români cu suflet mare,

Cerniți a voastre inimi și plângeți necurmat, Și saci de cenușe purtați toți pe spinare, Căci perderea făcută nu e de reparat!...

Și voi urmașe demne-a Matroanelor Latine Din sinul vostru smulgeți regrete și suspine, Cu albe lacrimioare ghirlandă împletitji;

Săpați în peptul vostru nemuritorul nume „Hodoșiu” ce'n vecnicie va străluci în lume, Memoria'i eternă în suflet v'adînciți!

Roma, 9/21 Decembrie 1880.

H. Rheinstejn.

Sibiu, 19 Decembrie.

Nu este de mult de când diceam: „... un lucru ni se înfățișează tot mai mult, ca rezultat din cele ce vedem, că se întimplă în giurul nostru: sîntem deja într'o crîșă și se fîncăre și ne adîncim mai mult în crîșă.”

Atunci n'aveam atâtea dovezi căte avem astăzi. Diaristica maghiară de atunci încoace ne-a făcut tristul serviciu de a ne desbrăca de ori ce îndoială, că crîșa înaintează și se apropie din zi în zi mai mult de culme.

Astăzi avem declarațiunile diaristice maghiare și mai pe față de cum erau mai înainte. „Pesti Napló” din ajunul sîrbătorilor apusene spune apriat:

„Scim bine, că anii păcei de acum nu vor ține de a puru-rea. În anii acestia însă se maghiarizăm cu amîndouă mîinile. „Crisa orientală este neîncungurată. „Deslegarea definitivă a crîșei acestia, va fi împreună cu mari sgu-nduri, cari vor sguđu și patriia noastră. Atunci vom cum-păni cît cumpănesce cultura și na-ționalitate noastră.”

„Pesti Hirpal” nu se sfîșce a declara naționalităților din Ungaria resboiul față față, propunînd întrunirea tuturor fracțiunilor parlamentare spre a combate naționalitățile. „Függetlenség” cere categoric maghiarizarea tuturor nemaghiarilor.”

Spicuirea în felul acesta s'ar pute face mai departe. Însă noi credem că o parte din cetitorii noștri cunosc floricelele stilului în serviciul maghiarizării ca și noi; eară în cît nu le cunosc tocmai așa, scim, că și din cîte au avut ocaziune, a ceti în coloanele noastre, își pot face închipuire dese-veștă.

Dar diarele unguresci nu sînt cel puțin consecvente. Pe cînd predică din toate puterile, că maghiarizarea este mîntuirea și scăparea Ungariei, mai pe aceleși pagini constată, că po-

litica bărbaților lor de stat este de vină la toate pustiirile, de care Ungaria este amenințată.

Eată confusiunea, în care se adîncesc publicistica maghiară uitînd până la concluziune de premisele sale și ignorînd într'adins natura statului unguresc.

Națiunile cele diverse, care aproape o mie de ani au trăit în Ungaria, bine reu, unele lângă altele, presa maghiară le face în secolul al XIX judecata de moarte din cauză, că nu sînt Maghiari. Presa aceasta, răpită de fanatismul, de care se vede, că este stăpînită, uită bagatelul, că națiunile cele diverse ale Ungariei, cari Ungariei n'au făcut și nu fac nici un reu ci mult bine, nu vor suferi, ca să fie sterse din cartea vieții numai așa de dragul maghiarismului.

Mărturisirea cea naivă a diarelor cari întefesc maghiarizarea, poate fi pentru naționalități foarte instructivă. După ce a succedat la 1867, a pune Ungaria pe baze nouă constituționale cu prerogative maghiare, diaristica merge cu un pas mai departe și dictează moartea naționalităților nemaghiare pe teritoriul coroanei unguresci. Ceva mai radical nu se poate în viața constituțională. Însă dispozițiuni radicale o rup mai totdeauna cu trecutul. Din nesuînțele radicalismului predicat cu atîta rivnă transpiră așa dară mai departe, că legăturile de stat basate pe dreptul public actual au să fie deslegate. Într'astfel de nesuînțe ori ce om cu mîntea întreagă trebuie să recunoască, că este implicată o sguđitură, a cărei sfîrșit nu se poate proroci cu una cu două.

Ne reținem dela șirul deductiv, care l'am putut face, dar putem în cea mai curată conștință afirma, că procedura diaristice maghiare, așa neînfrînată și negîndită cum este, duce la conflict între naționalități și Maghiari și nu este eschisă posibilitatea unui conflict, din aceleși consecuențe, chiar și între coroană și Maghiari.

Ad Maecenatem.

Maecenata iubite, din regi corboritor,
Tu dulcea mea podoabă ș'al meu spriginitor;
Sînt oameni ce cu rivnă se 'ntrec și au de fală,
Cu pulbera Olympă în goană triumfală
Ca carul s'o ridice, și dacă au noroc
De nu lovesc în strajă*) cu roțile de foc
Și iau după isbîndă a gloriei cunună,
Se cred de o potrivă cu Deii d'impreună
Stăpîni pe lumea 'ntreagă! Un altu' fericit
Cînd gloatele Quirite s'er urce s'au grăbit
La cea 'naltă treaptă; ear celalalt nu are
Mai prețioasă grijă, decăt dacă 'n hambare
A adunat tot grăul din Libia cules.
Acel ce fericirea la țară și-a ales
Și singur își lucrează moșia părintească,
S'ei dai ori ce comoaară nu'l faci s'ei și părăsească
Ogorul, ca să plece de spaimă grea cuprîns
Cu vasul să măsoare al mărilor întîns.
Cînd negustorul vede furtuna răpeșită
Din Africa în luptă cu marea răcolită,
Atunci pîtruns de teamă, el laudă mereu

*) Prin strajă se înțelege aici o barieră de lemn, pusă ca să arete, pînă unde se putea face alergarea. Latinesc — meta.

Noi pîtrunși de simțul de loialitate cătră tot ce este legal, ne înfiorăm și numai cînd cugetăm la urmările predicelor, ce se fac din partea foilor maghiare cu atîta ușurință.

În loc de perfecționarea constituționalismului spre a fi mulțămite toate naționalitățile, în loc de a demonstra Europei și Lumei, că diversitatea naționalităților; nu este pedeca pentru întregitatea unui stat: ni se spune mereu: au mai făcîndu Maghiari mai puțeți trăi în statul, unde noi sîntem cei ce au cuvîntul cel dîntău. Va se țică din o lipsă dictată de ordinea de lucruri se deduce un drept capital: numai cei ce au cuvîntul dîntău pot să trăiască.

Instrucțiunea aceasta serioasă și periculoasă totodată să nu o trecem cu vederea.

Ce vor face celelalte naționalități nu scim, cu toate că ar trebui să ne interesăm și de acestea. Dar ori ce ar face celelalte naționalități, noi în fața amenințărilor diilnice trebuie să ne punem în pozițiune, nu de a ataca, dar de a apăra cu demnitate existența noastră națională împreună cu această apărare și respectarea a tot ce este legal.

Ar fi un păcat neertat, cînd am mai include urechile față cu amenințarea, ce ni se face neîncetat.

Cînd vor afla organele maghiare cuvîntul nostru firm și hotărît se vor mai gîndi și vor mai slăbi cu amenințările.

Ba gîndim, că vor veni la atîta pricepere, încăt să afle și ele o cale, prin care să poată ajunge toate naționalitățile la o bună înțelegere.

Nu vor vrea să înțeleagă și nu vor vrea să înțeleagă nici acei ce sprîngesc organele maghiare, vina nu va fi și a noastră, cînd crîșa va crește și se va deslega nefavorabil.

Toate foile maghiare se ocupă cu predicție de o cauză nouă, carea este: a se maghiariza numele de familie. De curînd se ținu în Budapesta un felu de meeting de industriași, compus mare parte din Maghiari neofiti (jidani) în care se recunoscu importanța cea mare a maghiarizării numelor și se decretă să se ceară dela regim stergerea tacsei timbrale de 5 floreni, la carea sînt asupra petițiunile pentru licențe de a-și pute schimba cineva numele.

Noi am vedē pela noi numai un curs natural al lucrurilor, dacă s'ar satisfac petiției din destiune, însă așa: ca ertarea tacsei să aibă loc numai atunci, cînd cineva doresce să-și maghiarizeze numele, ear pentru desăgubirea erariului să se arunce totodată o tacșă anuală de cîte 5 fl. sau și mai mult pe toate acele familii, cari vor cuteza în viitor a purta nume nemaghiar. Așa, apoi se va ferici țeara.

„Magyarország” reflectînd la forma bancnotelor nouē de 10 floreni, ce vor să țintre în circulare, nu și poate denega plăcerea de a constata: că în acele bancnote nici un cuvînt nu se află tipărit în alte limbi, fără numai în cea nemșacă și ungurescă. Antaganism patriotic față cu Kossuth, care pe

Odihna și cîmpia de lîngă satul s'eu;
Dar vîntul se alină și marea' stîmpărată,
El grabnic ear își drege corabia stricată
Și pleacă, sărăciei nevrînd a se 'nchina.
Din cupe cu vechiu Massic, căji earăș n'ar gusta
Și bucurși la umbră lîntîși pe earba verde
Lîngă isvorul sacru și dulce, nu și-ar perde
Lipsiji de ori ce grijă, o parte dîntro' și?
La mulți le place oastea, li-e drag a auđi
A trimbișilor glasuri, fanfarele sunate
Și cruntele rîșboaie de mame blăstămate.
De tineră' soție uitînd cel vîntător,
Sub cerul cel de ghiață stă vecinic pînditor,
S'ă treacă-o căprioară, de cîinii s'ei vîđut
Ori un mistreț ce scapă din mreajă'i desfăcut
— Cu edera pe frunte, odorul închinat
Poeșilor, cu Deii la cer m'am ridicat! —
De gloate m'ă desparte cîntările ușoare
Dintre Satyri și Nyufe în crîngul cu rîcoare,
Atăt căi Lesperia din fluer va cînta
Și liră'i Eubesiană Polymnia'ni va da.
Pintre poeșji lirici, f'ămi loc dacă voesci,
S'ă m'ating cu capul de stelele ceresci,
Orașiu, Cartea I. Oda. I.
Asciano

„Convorbiri literare”

bancomotele sale din 1848—1849 a suferit și alte limbi!

Oui bene distinguit, benedocet, Pre^{le}, Kelest îl prind frigrile pentru că în blanchetele de descripție regnicolă se află și rubrica pentru „alte limbi ale patriei“ și ȳice: cã în Ungaria numai limba maghiară e limba patriei (hazai nyelv) ear toate altele sânt numai limbi usuate în țeară (az orszãgban divó nyelvek). — Male docet!

Revista politicã.

Sibiu, în 19 Decemvre.

„Pester Lloyd“ de Joi ia notița despre impregiurarea, cã pasiviștii români din Transilvania la alegerile cele mai de aproape vor pași activ și se provoacã la „Gazeta Transilvaniei“, cã la „organul oficial al pasiviștilor români din Transilvania.“ Ne este prea cunoscutã oficiositatea organului unguresc, tipãrit neumtesce, încãt se nu luãm, la rëndul nostru, și noi notița de interesul cel aratã față cu atitudinea politicã a Românilor. O dorință trebuie să exprimãm la acest loc, relativ la interesarea, ce o vedem redeșteptatã în cercurile unguresci de toatã seama, față cu presumtia mișcare a Românilor, și aceasta este, cã Români întrând în rolul onorific de ași apãra interesele, sã fie toți, pãnã la unul, la înãlțimea misiunii.

În Budapesta și London a atras atențiunea „povoil“ de decorațiuni, ce are sã se descãrce înainte de încheierea anului în Constantinopol și în București. Deosebitã atențiune atrage distincțiunea, ce are sã se facã sultanul dând mai multe decorațiuni unor bărbați de stat ai României. Se ȳice cã prin aceste sultanul va exprima mulțãmia pentru propaganda, ce România a cultivat între Români din Macedonia, pentru cã prin aceasta s'au subtras mai multe districte turcesci agitațiunilor grecesce și sãrbesci. Un cosp. din București, scriind la „Times“ despre aceste și despre propaganda Macedo-romãnã, nu poate sã nu o numeascã Don-Quixoterie și sã nu aminteascã și de visul unui regat reorganizat romãn, în care sã fie încorporate și Bucovina, Basarabia, părți din Transilvania și Bãnãt la patriamã. Cor. și „P. Ll.“ numesc visul absurditate. Ne mirãm, cã nu se saturã odatã, mai cu samã ȳiare cã „P. Ll.“, de a zugrãvi nãluca aceasta pe pãrete. Cãci pe cine vrea sã spãrie cu ea?

Despre conscripțiunea poporului.

În virtutea art. de lege LII din anul 1880 s'au ordonat deja o conscripțiune generalã a poporului de pe teritoriul țãrilor coroanei ungare. Conscripțiunea se va efectui dupã starea populațiunii din 31 Decemvre 1880 și se va termina în țara înțreagã între 1 și 10 Ianuarie 1881 fãrã nici o interrupere. Spre acoperirea speselor de împlinirea conscrierii poporului s'au deschis ministeriul de agriculturã, industrie și comerciu un credit extraordinar de 150,000 fl. din cari 50,000 fl. cad în sarcina bugetului din anul 1880.

Spre scopul conscrierii s'au și împãrțit foi conscripționale albe pentru genul masculin și vinete pentru genul feminin spre înscriere.

Fie-care individ, ce se aflã în viațã, în 31 Decemvre 1880 este îndatorat, a se înscrie în foaia conscripționalã primitã încã din 28 Decemvre a. c., și dacã nu e în stare, precum sânt prunci mici și cei ce nu știu scrișoare, foaia o scrie capul familiei sau un membru din familie, sau stãpãnul casei și eventual agentul denumit spre acest scop prin decret special. Foile

conscripționale se adunã de stãpãnul casei și se îndac apoi de dëndul în „lista domesticã de adunare“ dupã prescrișele emanate spre acest scop în toate limbile patriei.

Tot odatã cu conscrierea poporului este a se face și conscrierea locuințelor și a unor animale, ce se țin de proprietatea casei, sau a comunitãții familiare, precum sânt vitele cornute, oi și capre.

În instrucțiunile date spre scopul unei esacte efectuiri a acestei conscripții de mare importanță, sânt puse posibilele întrebãri:

Fățã cu relațiunile speciale, ce domnesc în Transilvania, ar putã veni omul în unele casuri în dubietate la conscriere. Atari sânt:

1. ȳigani Corturari, cari nu au nici un cãpãtãiu, emigrând vara din sat în sat și lãsând de multe ori dupã ei urme de crime, ear' peste eamã se așãã ici colo la capete de sate și prin pãduri în bordeie sau colibi de pãmânt, pre care cãt se desprãmveareazã, le pãrãșesc pentru totdeauna.

Unde au de a se conscrie acesti corturari?

Rãspuns: În aceea comunã, pre a cãrei teritoriu se aflã așãã în 31 Decemvre 1880 au de a se conscrie dupã prescrișele legii, firesce lista domesticã de adunare va trebui a cuprinde în sine însemnarea stãrii acesteia abnorme.

2. Unde se vor conscrie Ciobanii care se aflã cu oile la ernat pe hotar strãin de al comunei stãpãnilor lor însã totuși în patrie? Atãt ciobanii cãt și oile de sub grija lor, sânt de a se conscrie în comunã, pe a cãru teritoriu în patrie se aflã în 31 Decemvre 1880.

3. Dubie poate fi sub impregiurãri întrebarea: sã se conscrie ori nu și casele pustii, cari poartã numãr conscripțional, a cãror proprietari însã nu trãesc în comunã, ci se aflã de exemplu în România?

Se înțelege cã conform sensului instrucțiunii și atari case trebuie sã se conscrie respective sã se inducã în lista domesticã de adunare în rubricile respective.

Ori ce fel de întrebare dubie în această afacere, ne rugãm sã ni se astearnã spre rãspundere și lãmurire, ceea ce bucuros o facem, numai cã se ajutãm scopului nobil, la care voese statul a ajunge pe calea aceasta.

Retipãrirea cãrților bisericesci.

Raportul,

privitoriu la revisuirea și editarea cãrților bisericesci, prezentat comisiunii sfântului Sinod de preasfințitul Melchisedec, Episcopul de Roman, în sesiunea de toamnă a anului 1880.

(Urmasre).

Subscrișul și-a pus deci întrebarea: bine estã a ne grãbi cã sã introducem în cãrțile bisericesci această desbinare a literãților nostri, această confuzie ortograficã, această anarhie destructoare a unitãții limbii noastre naționale?

Nu este mai bine a temporisa, așteptând stabilirea unui sistem unitar de ortografie a limbii române, chiar dacã aceasta ar fi rezervatã generațiunilor viitoare de a o vedã; earã pãnã atunci Biserica, cu literatura ei divinã, sã continue a merge pe calea bătutã și stabilitã de strămoșii nostri, cale sigurã și scutitã de toate pericolele rãtãcirii? Subscrișul crede cã: rãspundând negativ la întãbia întrebare și afirmativ la a doua, face cel mai mare serviciu Bisericii și limbii noastre naționale, propunând comisiunii Sfântului Sinod mãntinerea alfabetului vechiu pentru cãrțile bisericesci române și pe viitor.

Prelungã confuzia ortograficã ce a rezultat în literatura noastrã dela adoptarea alfabetului latin, mai sânt și alte considerațiuni pentru cari Biserica trebuie sã pãstreze pe cel anterior.

Toate producțiunile noastre literare, fie traduceri, fie originale, în cãrere de 300 de ani, de când a început a se cultiva limba noastrã naționalã, sânt scrise cu alfabetul cirilic. Tot ce au cugetat și au lucrat predecesorii nostri pe tãrãmul intelectual moral și național este spus în acele cãrți, cari compun o bibliotecã de mii de volumuri, parte tipãrite, parte manuscrise. Inteligența noastrã nu trebuie sã ignoreze acele opere. Ele trebuie sã fie cãlãuzã întru toate, mai ales în studiul și cultura limbii și a istoriei naționale. Cãci cu acel alfabet sânt scrise documentele cari umplu arhivele noastre publice și particulare, precum și toate inscripțiunile noastre monumentale. Dela introducerea alfabetului latin, trebuie sã mãrturisim cu durere, cã citirea acelor cãrți și scrierea s'au neglijat cu totul și se gãsesc o mulțime de tineri din scoala nouã, cari nu știu sã citeascã pe cãrțile scrise și tipãrite cu litere cirilice; ba unii cred chiar cã ar fi o laudã pentru dëndii declararea cã nu știu citi cu litere cirilice, ceea ce înseamnă cã cu cineva s'ar declara singur pe sine strãin de țearã și de națiunea sa. Aceastã greșitã cale este cu atât mai pãgubitoare și mai primejdioasã pentru Biserica și pentru servitori ei preșenti și viitori.

Toatã literatura bisericescã cu care ei trebuie sã se ocupe cu deosebire, precum: Sãnta Scripturã (Biblia), scrierile sãntilor pãrini și dascãli ai Bisericii, despre dogmele și morala creștinã, scrieri din cari o mare parte sânt traduse în limba romãnã; diferitele edițiuni ale cãrților cultului divin, viețile sãntilor, cãrți de predicã, despre asceticã, unele tipãrite, altele manuscrise, toate foarte necesare pentru cultura teologicã și bisericescã a clerului, sânt scrise și tipãrite cu litere cirilice. Dacã s'ar tipãri cu litere latine numai cãrțile trebuitoare la cult, citirea cu cirilice s'ar pãrãsi și uita în curând și clerul nostru ar fi lipsit de o mulțime de izvoare, din cari trebuie sã se îmbogãțescã cunoscințele sale teologice, morale și istorice.

Chiar astãzi, elevii din seminãrii cei mai mulți învãțã a ceti cãrțile bisericesci dupã ce es din seminariu, fiindcã nu li se acordã chirotonia pãnã ce mai întãiu nu vor învãțã a ceti bine pe cãrțile bisericesci. Este dar neapãrat cã cãrțile bisericesci sã continue a se tipãri și pe viitor cu alfabetul cirilic, pentru cã clerul sã nu fie nevoit a pãrãsi cartea din trecut, a o continua și a o preda generațiunilor viitoare. Altmintre se va întempla cu cãrțile noastre anterioare, ceea ce s'au întemplat oare când cu cãrțile slavone, manuscrise și tipãrite ne mai înțelegându-le nimeni, le-au nimicit, ori le au dãruit pe la strãinii iubitori de anticuitãți. Voim dar cã Biserica noastrã sã fie în această privire o archivã vie a monumentelor noastre literare din trecut.

Altã considerație în favoarea mãntinerii alfabetului cirilic, este cã cãrțile noastre bisericesci și pe viitor trebuie sã fie mijlocul pentru pãstrarea unitãții noastre naționale prin limbã. Cãrțile aceste trebuie sã poatã fi întrebuintate de toți Români de pretutindena, ca și în trecut, ori unde s'ar cere. Sânt o mulțime de Români în Rusia, în Serbia, în Bulgaria, în Turcia etc., cari își procurã cãrțile bisericesci din Romãniamã. Cãt de mare lipsã de cãrți bisericesci au Români de pe acolo, se constatã din urmãtorul fapt recent. Pe la anul 1873, Romãnii din câteva comune române din Bulgaria, având bisericã și preoți ro-

mãnesci, nu aveau cãrți bisericesci române. Ei s'au adresat la consulul rusec din Ruscine, rugându-l cã sã le procure asemenea cãrți de unde știe el. Consulul s'au adresat cu cererea la Consulatul general din București. Acesta la rândul sãu, s'au adresat la ministrul de esterne din București, care-le atunci era rãposatul G. Costa-foru, cerend a-i procura asemenea cãrți din Romãniamã. Ministrul, negãsind asemenea cãrți, n'a putut îndeplini cererea, și consulul general a raportat casu guvernului rusec cu propunerea cã: cãrțile bisericesci pentru Romãniamã sã se tipãreascã în Rusia, de unde sã se trãmãie la trebuințã-le Romãnilor cãrți romãnesci, precum se trãmãie și Bulgarilor cãrți slavone, Romãnii din țãrile slave se servesc în scriere cu alfabetul cirilic și nu cunosc pe cel latin. Dacã noi am tipãri cãrțile bisericesci cu acest alfabet din urmã, ele n'ar mai putã servi la trebuințele lor religioase, și bisericã romãnã de acolo va fi silitã sã se slavonizeze, ori greceseze. Ba încã cãrțile cu litere latine în acele locuri ar da un puternic motiv rãu-voitorilor de a le înfiera: cã contrarie ortodocsiei și conducãtoare la unitatea religioasã, adecã la papism. Și astfel de rãu-voitori neamul nostru are mulți în toatã vecinãtatea.

Este încã și o considerațiune pe care o putem califica de politicã bisericescã, cãci și Biserica totdeauna a avut și trebuie sã aibã politica sa religioasã, pe care apostolul o numește „iubirea frãteascã cãtrã cei de o credințã.“ Biserica romãnã a primit dela Biserica greacã ortodocsã alfabetul cirilic împreunã cu toate popoarele slave ortodocse, și pãnã acum l'am pãstrat în Biserica împreunã cu toți coreligionarii nostri, ca pe o relicuie sacrã din timpul apostolatului creștinesc. Lãpãdarea lui acum din Biserica ar putã deștepta în coreligionarii nostri Greci și Slavi o mare bãnãnuialã cã noi tindem a ne apropia de bisericã latinã și voim a rupe treptat legãturile noastre istorice comune cu dëndii în cele bisericesci. Simțãmântul religios ca și cel național este foarte susceptibil.

Aceastã bãnãnuialã cu atât mai vãrtos poate avã oare-care aparențã de adevãr la dëndii, cãci, dintre toate diferitele bisericã române ce existã astãzi în diferite țãri, numai Biserica Romãnilor uniãți dela Blaj, în Transilvania, a tipãrit o parte din cãrțile române bisericesci cu litere latine, adoptând limba și ortografia etimologistã Ciparianã. Toți metropoliții și episcopii romãnii ortodocsi din Austro-Ungaria, de și în cancelariile lor și în scrierile lor literare se servesc cu alfabetul latin, nici unul n'a introdus în cãrțile serviciului divin acest alfabet.

Vom aminti aici cu deosebire pe fericitul întru amintire Înãlț Prea Sãntitul Metropolit al Ardealului Andreu Șaguna, rãposat acum de câțiva ani, pe acest bãrbat distins prin erudițiune și zel pastoral și, prin urmare, iubirea de neamul seu romãnesc, pre restaurãtorul Bisericii ortodocse a Romãnilor din Ungaria, care de mult era dẽrmãt și cãlãuzã prin intrigele dușmanilor bisericesci și politici; pe acest bãrbat cunoscut și stimat de toatã bisericã ortodocsã pentru învãțãtura și vrednicia sa. Acest mare bãrbat, carele a trãit în Transilvania printre literãții Romãnii de acolo, unde s'au început mișcãrea romãnescã de a adopta scrierea latinã în locul celei cirilice, a stat un timp privitor la această mișcare naționalã, și cele dintrãu scrieri ale sale le-a publicat cu litere cirilice, apoi a adoptat și el scrierea latinã în operele cele din urmã, precum în Compendiul dreptului canonic, în Enchiridul canoanelor apostolice și sinodale, în Pastoralul etc. Încã în cãrțile propriu zise bisericesci sau ale cultului, precum: Biblia, Minele, Octoihul, Triodul,

Penticostarul, ș. c. nu a creștut că este bine a adopta acest alfabet, ci a păstrat vechiul alfabet cirilic, și aceasta tocmai când contimporanul seu Șuluf, Metropolitul Unitat, a introdus alfabetul latin în cărțile bisericesti române, cu cari se servesc Uniții.

Metropolitul Șaguna nu a urmat pe Șuluf, a luat edițiile cele mai bune și mai noue, cari sânt acele din Mănăstirea Neamțului, și, cu mici înlocuiri ale unor din cuvintele slavone neproprii auzului românesc, precum: **popor** în loc de **norod-binecuvântare** în loc de **blagoslovenie**, **teologie** în loc de **bogoslovie** ș. a. le-a reproduș în tocmăi, și cu această ediție a Prea Sântului Șaguna, se întâmpină până astăzi trebuința de cărți bisericesti în toate bisericile române.

Nu trebuie să scăpăm din vedere și acea împregiurare că o mare parte din bisericășii noștri, mai cu seamă cei de pe la sate, preoți și dascăli precum și cei din noua provincie românească Dobrogea, nu știu să cetească scrisoarea latină.

Prin urmare, cărțile tipărite cu alfabetul latin ar rămâne pentru dășii închise și de nici un folos pentru servitii religioși. Resultă din aceste că Biserica noastră română ortodoxă trebuie să conserve și de aci înainte încă pentru mult timp alfabetul cirilic pentru cărțile bisericesti, ca unul ce este foarte adaptat la limba noastră, ușor de învățat; carele ne leagă cu tot trecutul nostru literar și cu istoria culturai și desvoltării limbii noastre; care singur poate conserva unitatea limbii și pronunțarea nealterată, și înlesnesce întrebunțarea cărților bisericesti române de către toți Românii, ori în ce țeri ar fi locuind ei. Pe lângă dășul, fără nici o împedecare, se va întrebunța alfabetul latin în toate scrierile de ori ce altă cuprindere, afară de cărțile bisericesti cari sânt trebuitoare la săvârșirea cultului religioș. (Va urma.)

Raportul

ministrului Dimitrie Sturza asupra proiectului de răspuns la discursul tronului, citit în ședința senatului României dela 1 Decembrie.

(Incheiere.)

Șa dat dispozițiilor constituționale trup și suflet. Grație Domnitorului, dinastia astăzi viează, există. Și aci Carol I. a arătat că el este la înălțimea poziției ce ocupă. Ear nobila abnegațiune a grațioasei noastre Suverane este mai presus de toată lauda. Suveranii noștri au pus la o parte orice simțiment personale, ori ce speranțe ale inimii lor, dinaintea datoriei de suverani, care le ăicea, că trebuie să asigure în faptă României monarhia ereditară, fundată de Constituțiune. Precum junele Principe de Hohenzollern a scăpat, în 1866, România de un rebel civil și de o dărimare certă prin decisiunea sa de a primi coroana, ce i se oferă și prin aparițiunea ei curajoasă pe teritoriul român în momentul cel mai critic; — asemenea astăzi în 1880, Carol I. nimicesce ori ce incertitudine, și întăresce, șe dea a Tot Puternicului pentru vecie, edificiul Statului Român, fundat cu atăta laboare, cu atătea sacrificii, cu atăta iubire și atăta devotament.

Dacă e un spectacol totdeauna plăcut, de-a vedea cum un om, în relațiuni ordinare ale vieții, și îndeplineșce cu sfințenie și punctualitate datoriile sale; o bucurie sufletescă, de un ordin cu mult mai înalt șe resimte, când o scrupuloasă îndeplinire a datoriilor se vede la acela, care ocupă în Stat cea mai înaltă pozițiune, la acela, ale cărui fapte în bine sau în rău au o influență netăgăduită, adesea decisivă, asupra tuturor cetățenilor.

Sânt patru-șapte-șase ani trecuți, de când Carol I. a sosit pe tronul României. Însemnate sânt progresese făcute de țară în acest timp. Mari și grave au fost și evenimentele, ce au trecut peste noi. Toate însă dovedese, că națiunea nu putea face în 1866

o alegere mai norocoasă a Suveranului ei. Noi o șcim și o simțim. E momentul ca să șpuneam, ca și în afară să șe șe șe, că noi o recunoașcem aceasta pe deplin.

Respectul legilor este baza existenței și a viitorului unui Stat, fundamental desvoltărei sănătoșe a unei națiuni. Toți cetățenii conșciențioși, și cari șciu a șe pune deasupra fluctuațiilor de partidă trebuie să declare, că Constituțiunea, legea fundamentală, are în Carol I. întâiul, cel mai energic și cel mai virtuos susțitor și așerător. El arată aci tuturor, din înălțimea Tronului, calea de urmat.

A și devota viața binelui public, este o întreprindere, pe cât de frumoasă, pe atât de grea. Indatnat șe gândeș oamenii numai la onorurile și plăcerile acestei misiuni, nu și la marile îndatoriri, ce șunt legate de ea. Cu cât mai sus stă un bărbat de stat în pozițiunea și influența sa, cu atât mai grea este îndeplinirea cerințelor, ce i șe adresează lui din toate părțile. Suveranului unei țeri însă i șe cere o muncă, constantă, egală, fără repaș. Bărbații politici și pot adoca repașuri timporale. Suveranul șe odihnesce de munca ce și-a impus, numai când șe coboară în morment.

Toți cari au avut ocașiunea, a lucra cu Domnitorul sau a urmări trailul șeu, șciu că ăia întreagă și toate ăile anului sânt întrebunțate de dășul în mod constant și exclusiv la afacerile de Stat. Cunoșcă șa de oameni și de lucruri, cugetarea șa continuă și ocuparea șa minuțioasă cu interesele și afacerile țerii, studiile șale asupra istoriei și politice generale și speciale a statelor: — eată plăcerile lui Carol I. Șe poate ăice în adevăr despre dășul, că El șe consideră ca și Frederic, străbunul șeu cel mare ca întâiul servitor al Statului, precum el este întâiul cetățean în îndeplinirea conșciențioșă și prevădețoare al înalțelor șale datorii. Aceasta a și creat lui Carol I. în afara de țară o pozițiune atât de respectată, în cât nunamăi că ea e recunoscută de bărbații însemnați ai Europei, dar a și produs pentru țară fructele șale. Putem și trebuie șe mărturisim francamente și lealmente, că, dacă în ultimul rebel, România a putut pluti deasupra marilor dificultăți de cari eram încongiurați, păștrând guvernul național și libertățile publice, — aceasta o datorim lui Carol I. Numai lui Carol I. și nici unui altuia putea împăratul Alecsandru al Rusiei șe încredințeze unul din comandamentele cele mari ale propriei șale armatei și numai astfel ș'a făcut putințioasă șeparățiunea armatei româneș de armata rusească, și prin urmare și succesele ei personale, bine accentuate și certe, astăzi necontestabile. Numai sub conducerea lui Carol I. am putut așunge cu o așa mare repedeciune la țelul dorințelor noastre, la independența României, la stima și încrederea, ce are Europa în patria noastră.

Dacă ne uităm la viața privată a Domnitorului, ea poate servi tuturor de exemplu strălucitor. Moralitatea și religioșitatea, munca și serioșitatea domnesc în palat, și acesta este un mare lucru pentru țară și popor.

Repet dar: Și în cestiunea succesiunii, Domnitorul și-a făcut datoria pe deplin, după cum șe cerea aceasta de înalte pozițiune, ce ocupă și de dispozițiunile speciale ale Constituțiunii. Caută și i șim recunoșcători, că a asigurat ereditatea Tronului, de astăzi înainte inconjurat de principii români. Caută și i șim recunoșcători, că a pus țara la adăpostul șgduirilor și sfășierilor interne, la adăpostul desordinei și-a anarchiei, și ne-a dat astfel adevărată independență.

Cu acest act șe închee un capitol important al istoriei noastre moderne. Mult și matur ș'a cugetat, ș'a întreprins și ș'a lucrat în acest timp de-o generațiune virogoroșă și inimoasă. Fiecare an zăresce falangele atât de tari și de energice ale acelei generațiuni, căreia i datorim ceea ce am devenit astăzi. De-ar servi de exemplu generațiilor cele noș viața acelor bărbați, neinteresăni lipsiți de egoism, de iubire și de grija de șine, de goana onorurilor și a căștigului neiertat, depărtați de materialismul înșositor, dedați unor țeluri înalte, nobile ideale, devotați cu desăvârșire țerii și datoriei lor! Fie ca noua generațiune șe înțelegă, și în mânie ei șunt depuse onoarea și viitorul țerii, și că simțimentul, care trebuie

șe o conducă în cugetările și în faptele șale, nu este acela al desfășărilor și al nesașiiului de căștig, ci acela al datorilor pentru ale cărora îndeplinire viața omenească e totdeauna prea scurtă, ci acela al unui devotament nemărginit și necondiționat pentru binele patriei.

Actul, care închee acest capitol al istoriei noastre, e un act însemnat, care trebuie șe înveșelească înima fiecărui Român din toate punctele de vedere.

Orice vijelie va veni de-acum înainte asupra-ne putem fi liniștiți, căci n'avem de cât a șinti ochii noștri cu decisiune și virtute la stindardul țerii, ținut cu mâna stărnă de Carol I. și de dinastia șa, n'avem de cât să urmăm cu bărbăție acest stindard, strigând — România șe Carol!

Raportor D. Sturza.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Dim apropierea Crișului alb. Zarand Decemvre 1880. În Nr. 143 al „Tel. Rom.“ ați binevoit, D-le redactor, din ansa unei correspondențe din părțile Zarandului, a șerie un articol de fond, în care, cu colorile cele mai vii, șe descrie isvorul celor mai multe și mari rele la poporul nostru și chiar la începutul acelu articol ați declarat, că acea correspondență „o mai rezervați între rezervate.“ Șcim noi — cei de pe aci — așreția acelu articol al D-Vștre și chiar și motivele, cari v'au îndemnat a ține în rezervă acea correspondență; dar, durere, am esperiat, că în cele mai multe casuri, în această afacere, astfel de articule au șoarțea „glasului ce ștrigă în pustie.“ Șcandalele în acea comună șe continuă și încă în măsuri mai mari, — apoi acolo nu „reverenda“ face proslitism ci „fracul“, ear școpul — desbinarea locuitorilor români în afaceri politice — e mai ajuns. Noi așa credem pe aci, că despre toate aceste Venerab. ordinarat n'are nice o cunoșcă, căci, între alte multe șcandale, nu credem ca un ordinarat — un episcop, fie și unit, ar încuviința a șe săvârși șf. liturgie într'o casă și încă în casa cea mai imorală din acea comună, căci proprietarul și locuitorul acelei case, un măștru reformat în toată privința depravat, ține concubină, mai șce Dumneșeu de ce confesiune. Aceasta e faptă! Și poate închipui ori și cine, ce șe întâmplă în acea comună. Pentru aceea Vș rog, die redactor, binevoiti a publica acea correspondență ca astfel pe calea publicității, doar ar veni aceasta la cunoșcă vener. ordinarat respectiv, de unde, ori ce om voitor de bine crede, că șe va pune capet șau la din contră șe nu mai șervească necunoșcă de mantauă.

„Arătări“ preșe „arătări“ ș'a făcut la „forum competent“ pentru abuzuri asupra preotului unit din Bucuresci, căci înmormentează, boțeaș, cunună etc., credințioși gr. or. dar până unde au mers? unde ș'așu oprit? nimenea nu poate șci; nice barem umbră de resultat nu șe vede!

Nu e destul numai aci în comuna aceasta, șchinteile începură a șări și pe casele vecine, și în comunele învecinate încep a șe vedea șemne de demoralizare și „nemernici“ șunt destui, de oprit nu i opresce nime, ba tacute șe par, a șe încurajă, d. e. în comuna Luncoiului de sus în acest an ș'a făcut o desbinare, până în 8 familii ș'așu „dat uniți.“ Șe fi vedut la șcandale, preotul cel unit, care locușeșe în altă comună, a și acusat mai mulți „neuniți“ la criminală căci l-ar fi insultat, când a înmormentat un credințioș al șeu. — Te doare înima, când veți mergând cu droaia la Baia de Criș la județul reg., locuitorii din

Luncoiul de sus, unii acusatori alții acusați și alții martori, cari toți până acum trăiau în cea mai frumoasă armonie, eată urmările proslitismului în frac! Cutezarea merge mai departe. În ăile aceste ș'a înmormentat un prunc al preotului gr. or. de aci, — Luncoiul de sus. — Un individ „unit“ care voiesce să fie „popă“ vine și când șe canta prohodul începe, cu palăria în cap, a canta și el în ton batjocoritor și dă ansă la șcandale și turburări! Pentru această insultă respectivul preot cere satisfacere dela județul reg. De nou cu droaia la Baia de Criș!! Unde e linișcea locuitorilor din acea comună? Ce șe mai ăice de religioșitatea și moralitatea acestor locuitori? Potim dar, Dlor uniți, vedeți D-Vștrul reul? Și cine lucră aci? Din correspondența ce o aveți „între rezerve“, care de nou Vș rog șe-o publicați, șe vede apriat „fracul“, sau dacă vrei altmătrelea, știmate cetitor, „pintenii“, nu „reverenda.“

Într'o comună pe aci muri în aceste ăile un preot gr. or. și când li șe șpuse poporenlor, și ceti șș-fii din „Regulamentul pentru parochii“ referitor la întregirea postului de paroch, numai decăt esclămară: „dacă nu, lesne i a face și noi ca Crisicoreni, Luncoeni și Mint-enii.“ Acum șe vedem cum șe va pută face aci o dotațiune corespușdețoare pentru fiitorul paroch calificat? Apoi e așa cred, că nice un suflet de român unit sau neunit, nu va nega lipsa de preoți calificați!! Lumea înainteaș, inimicii națiunei noastre foloseș felii de felii de mijloace șpre a ne nimici. Aceasta o șcim toți! Unica instituțiune mai avem, de care ca de o stăncă șe lovesc și uneori șdrobesc tentațiunile inimice poporului nostru, aceasta este preoțimea. Ei bine! șe nu întărim stăncă? șe o lășăm pradă valurilor inimice? atunci în curănd șe va șfărâma ea, stăncă și valurile vor năvăli și îneca bietul popor! Un număr frumos de teologi șeșe în tot anul din Sibiu, Blaj etc. toți bine calificați. Dar pentru ce aceste institute? dacă ne lipseșce șibilitatea a institui de preoți indiviđi calificați în ele?!

Dacă numai indiviđi eșii din aceste institute ș'ar aplica de preoți: atunci șum șigur, de șine ar înceta reul! — În zadar... „proslitismul nu este șcrupulos în mijloace“ și de instrumente numai nemernici șe pot folosi. Încete odată între Români proslitismul — acel bălaur cu șapte capete care de odată ne mușcă corpul nostru național de șapte ori — încete ăice și atunci ori ce valuri vor năvăli asupra poporului nostru, stăncă noastră — preoțimea — va fi tare, destul de tare, de a șe șdrobi totalmente și nice când nu ne vom teme de amenințările lor! Până când însă acest monstru — proslitismul — nu va fi ștrivit, ci din contră, precum șe vede, nutrit: n'avem să așptăm de cât toată noastră nimicire — și atunci când vom fi în marginea abisului acelu monstru „rănjind“ ne va ștriga: „aha, perirea ta din tine Române!“ B.

Varietăți.

* (Inșcănțare.) Pe basa publicațiunei magistratului local dto 26 Decemvre 1880 n. Nr. 12170 în conformitate cu emisul vice-comitetului comitatului Brașov dto 23 Decemvre Nr. 10,652/1880 șe aduce la cunoșcă șă părinților și tutorilor, cum că școalele medie române gr. or. i. e. gimnasiul, școala comercială și reală, și clasa a V-a de fete șe vor redeschide Luni în 29 Decemvre șt. v. 1880 10 Ianuarie 1881. n.

Brașov în 18 Decemvre 1880 v. Direcțiunea școalelor medie rom. gr. or.

